

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2006)

5ο Συνέδριο ΕΤΠΕ «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

**Σχεδιασμός και ανάπτυξη εξ αποστάσεως
Περιβάλλοντος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών**

*Σπυρίδων Κιουλάνης, Αλέξανδρος Καράκος ,
Χρήστος Βασιλόπουλος*

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κιουλάνης Σ., Καράκος Α., & Βασιλόπουλος Χ. (2026). Σχεδιασμός και ανάπτυξη εξ αποστάσεως Περιβάλλοντος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 235–242. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/9107>

■ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σπυρίδων Κιουλάνης

Med, Υποψήφιος Διδάκτωρ
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
skioulanis@panafonet.gr

Αλέξανδρος Καρακός

Αναπλ.Καθηγητής
Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών
και Μηχανικών Υπολογιστών
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
karakos@ee.duth.gr

Χρήστος Βασιλόπουλος

Καθηγητής
Τμήμα Θεολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
chvasil@theo.auth.gr

Περίληψη

Με την εισήγηση παρουσιάζουμε ένα καινοτόμο πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Καθώς οι υπάρχουσες διαδικασίες επιμόρφωσης δύσκολα καλύπτουν τις αυξημένες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών δημιουργήσαμε ένα ευέλικτο και λειτουργικό πρόγραμμα το οποίο ανταποκρίνεται στις διαπιστωμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών, δεν τους αναγκάζει να βρίσκονται μακριά από τον τόπο εργασίας τους, ενώ τους προσφέρει επιμόρφωση σε συνεχή βάση. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στο πρόγραμμα μελετούν ένα ειδικά διαμορφωμένο, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης υλικό, συμμετέχουν σε συζητήσεις (σε πραγματικό και μη πραγματικό χρόνο), ανταλλάσσουν αρχεία, επιλύουν προβλήματα συμμετέχοντας σε ομάδες εργασίας, καταθέτουν προτάσεις, ενώ έχουν μία συνεχή υποστήριξη από ειδικούς σε κάθε θεματικό πεδίο επιστήμονες, μέσω ηλεκτρονικής, τηλεφωνικής, αλλά και ζωντανής επικοινωνίας (συμβουλευτικές κατά τόπους συναντήσεις). Τα θεματικά πεδία της επιμόρφωσης αφορούν: θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, την αξιοποίηση του Η/Υ στη διαδικασία της μάθησης, την ψυχολογική υποστήριξη στις διαδικασίες της μάθησης, καθώς και θέματα οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης.

Λέξεις Κλειδιά

Επιμόρφωση, Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, Σύγχρονη Τηλεκπαίδευση, Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την εισήγηση παρουσιάζεται ένα καινοτόμο μοντέλο εξ αποστάσεως επιμόρφωσης μέσω του οποίου παρέχονται υπηρεσίες επιμόρφωσης από απόσταση σε διακόσιους (200) περίπου εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο χώρος στον οποίο τοποθετήθηκε το έντυπο και ψηφιακό επιμορφωτικό υλικό είναι η ηλεκτρονική πλατφόρμα «**e-Class**» (<http://eclass.gunet.gr/>) η οποία είναι ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων και αποτελεί την πρόταση του Ακαδημαϊκού Διαδικτύου **GUNet** για την υποστήριξη της Υπηρεσίας Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης. Έχει σχεδιαστεί με προσανατολισμό την ενίσχυση της κλασσικής διδασκαλίας και είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βασικός στόχος της είναι η παροχή υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης, προσφέροντας στον εκπαιδευόμενο τη δυνατότητα να καθορίζει μόνος του το πρόγραμμα εκπαίδευσής του. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου η πλατφόρμα υποστηρίζει την ηλεκτρονική οργάνωση, αποθήκευση και παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού, που προσφέρεται συνήθως στους εκπαιδευόμενους με παραδοσιακά μέσα, σε ψηφιακή μορφή άμεσα προσβάσιμη από το διαδίκτυο. Ο αριθμός των μαθημάτων που φιλοξενούνται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα «**e-Class**» έχει ξεπεράσει τα διακόσια (200) και οι εγγεγραμμένοι χρήστες είναι περισσότεροι από τρεις χιλιάδες (3000).

Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

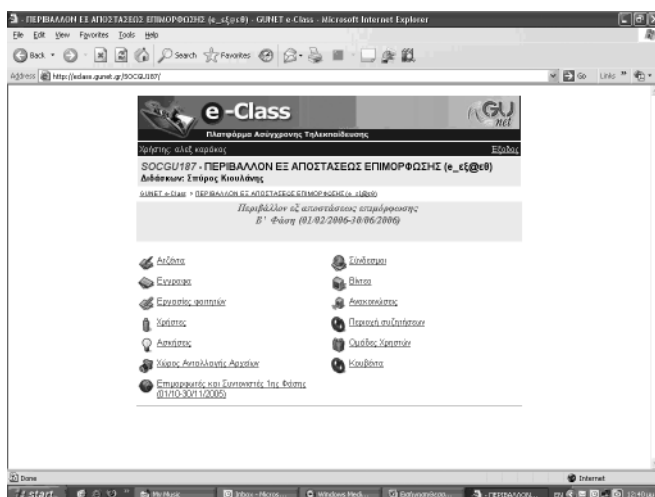
Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι θεσμός στρατηγικής σημασίας τόσο για τη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη όσο και για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των ίδιων των εκπαιδευτικών συστημάτων. Οι ταχύτερες επιστημονικές εξελίξεις και η συνακόλουθη απαξίωση των γνώσεων που επιφέρουν, καθώς και οι διάφορες εκπαιδευτικές και κοινωνικές αλλαγές απαιτούν από τον εκπαιδευτικό διαρκή επιστημονική ενημέρωση και αντίστοιχη επαγγελματική ευαισθητοποίηση. Η επιμόρφωση με αυτή την έννοια προϋποθέτει την καθιέρωση ενός πλέγματος δραστηριοτήτων και προγραμμάτων με χαρακτήρα μορφωτικό και επαγγελματικό έτσι ώστε να καλύπτονται ανάγκες που ανάγονται στην ανάπτυξη των επαγγελματικών γνώσεων, ικανοτήτων και ενδιαφερόντων των εκπαιδευτικών. Είναι, δηλαδή ανάγκη να λειτουργεί συστηματικά ένα οργανωμένο περιβάλλον φορέων και μορφών επιμόρφωσης, με πρωταρχικό σκοπό την υποστήριξη της επιστημονικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού (Παπαδούρης, 2001).

Σήμερα, οι παραδοσιακοί τρόποι εκπαίδευσης δεν καλύπτουν απόλυτα τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών. Από την άλλη πλευρά, η εκπαίδευση από απόσταση υπηρετεί τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στις εκπαιδευτικές ανάγκες των ατόμων και τις δυνατότητες κάλυψής τους, παρέχοντας ταυτόχρονα πρόσβαση και επιτυχία σε διάφορες ομάδες του πληθυσμού και για ποικίλα θέματα. (Μαυρογιώργος, 1993).

Η εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση δίνει την ευκαιρία σε όλους τους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά προγράμματα να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία και μάλιστα οποιαδήποτε χρονική στιγμή επιλέξουν. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιορισμοί στον αριθμό των εκπαιδευτικών που μπορούν να επιμορφωθούν. Έτσι, σε περίπτωση πρόωθησης καινοτομιών στην εκπαίδευση μπορούν με τον τρόπο αυτό να επιμορ-

φωθούν άμεσα και τάχιστα όλοι οι εκπαιδευτικοί. Επίσης, μπορούν να συμμετέχουν σε επιμορφωτικά προγράμματα για την ανανέωση και τον εμπλουτισμό των γνώσεών τους όσο συχνά οι ίδιοι το επιθυμούν (Μαυρογιώργος, 1993).

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως μεθοδολογίας δεν δημιουργεί προβλήματα για την παρακολούθηση των προγραμμάτων σε όσους εκπαιδευτικούς εργάζονται και ζουν σε περιοχές όπου δεν λειτουργούν Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ), αφού δεν χρειάζεται να μετακινηθούν από τον τόπο της εργασίας τους. Αλλά και για εκείνους, που κοινωνικές ή οικογενειακές υποχρεώσεις, δεν τους επιτρέπουν να βρίσκονται στις αίθουσες διδασκαλίας σε συγκεκριμένες ημέρες και ώρες, η μέθοδος της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, διευκολύνει τη συμμετοχή τους στα προγράμματα επιμόρφωσης (Βεργίδη, κ.α. 1998).

Εικόνα 1. Αρχική σελίδα του μαθήματος.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ (Α΄ ΦΑΣΗ)

Εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δημιουργήσαμε ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης του οποίου η πρώτη φάση πραγματοποιήθηκε κατά το δίμηνο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου 2005. Το πρόγραμμα έχει τον τίτλο «Περιβάλλον εξ αποστάσεως επιμόρφωσης θεολόγων καθηγητών» με κωδικό **SOCGU187** στην πλατφόρμα του «e-Class» (εικόνα 1).

Το πρόγραμμα αυτό παρακολούθησαν στην πρώτη φάση, συνολικά εκατόν ενενήντα (190) εγγεγραμμένοι χρήστες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ σχεδιάστηκε αρχικά με στόχο την επιμόρφωση των θεολόγων καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προσέλκυσε το ενδιαφέρον και άλλων εκπαιδευτικών διάφορων ειδικοτήτων της Δευτεροβάθμιας αλλά και της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Από τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν οι εβδομήντα ήταν από την Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι εκατόν δέκα (114) από την υπόλοιπη χώρα, ενώ έξι (6) εκπαιδευτικοί συμμετείχαν από το εξωτερικό (Γερμανία, Βέλγιο, Μ. Βρετανία, Σ. Αραβία).

Οι συμμετέχοντες είχαν την υποχρέωση να μελετήσουν ένα ειδικά διαμορφωμένο, σύμφωνα με τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο τμηματικά¹ ανακτούσαν μέσω του διαδικτύου.

Το διδακτικό υλικό αποτέλεσε την πρωτογενή πηγή μελέτης, σύνεστησε τον οδηγό για τη μελέτη περαιτέρω βιβλιογραφίας, ανέδειξε θέματα για τα οποία οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να καταθέσουν τις σκέψεις και τους εμπειρίες τους (Περιοχή Συζητήσεων) και προσέφερε τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να 'συνομιλήσουν' με το υλικό και να μην είναι απλώς παθητικοί δέκτες.

Η διαδικασία αυτή πραγματοποιήθηκε κυρίως μέσα από μορφές σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας του περιβάλλοντος επιμόρφωσης. Η ασύγχρονη επικοινωνία βασίστηκε στην ηλεκτρονική ανοικτή γραμμή επικοινωνίας και στις ομάδες συζήτησης, ενώ η σύγχρονη σε μία καθορισμένη και προγραμματισμένη διαδικασία γραπτής επικοινωνίας (Περιοχή «κουβέντα»).

Σε όλη τη διαδικασία οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονταν να συμμετέχουν ενεργά, προσφέροντας συχνά δικό τους υλικό. Η δημιουργία μιας «κατάστασης ενεργητικής μαθητείας» αποτέλεσε μία σημαντική διάσταση της επιμόρφωσης. Στοιχείο το οποίο ξεχώρισε στη διαδικασία τους επιμόρφωσης ήταν η μεγάλη συσχέτιση της μάθησης με τα πραγματικά προβλήματα και καταστάσεις που οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπιζαν καθημερινά στο εργασιακό τους περιβάλλον (Whipple, 1987).

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Οι υπηρεσίες του περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης ταξινομήθηκαν σε τέσσερα θεματικά πεδία που είναι τα εξής:

1. Διδακτικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Ο περιορισμός του ρόλου του διδάσκοντα και η αντίστοιχη αύξηση της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία, αποτελεί τη βασική υπόθεση για την εφαρμογή ενεργητικών μεθόδων διδασκαλίας. Η αυτοεκπαίδευση, η συνεργατική μάθηση, οι εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, η εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση, η διαθεματική προσέγγιση της ύλης και τα νέα αναλυτικά προγράμματα και βιβλία, αποτελούν τους τομείς ενασχόλησης του πρώτου θεματικού πεδίου. Η μέθοδος Project, ο Καταιγισμός ιδεών (Brainstorming), το Παίξιμο ρόλων (Role playing), η Μελέτη Περίπτωσης, οι Ομάδες Εργασίας (Group Work), η Πρακτική άσκηση, η Μέθοδος Χιονοστιβάδα (Snowballing) αποτελούν τις βασικές εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας που προτείνονται. (Βεργίδης, κ.α. 1998). Σε ότι αφορά τις διαθεματικές δραστηριότητες η εξ αποστάσεως μεθοδολογία παρέχει τη δυνατότητα για πολλαπλές προσεγγίσεις της διδακτέας ύλης με την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν μέσα ή έξω από το σχολείο και μπορεί να αφορούν μία διδακτική ενότητα ή έναν αριθμό διδακτικών ενοτήτων.
2. Αξιοποίηση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στη διαδικασία της μάθησης: Οι τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν στην ποιοτική βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας. Με την εισαγωγή τους στη διδασκαλία, το μαθησιακό περιβάλλον γίνεται πιο πλούσιο

1. Με βάση το χρονοδιάγραμμα υπήρχαν οκτώ (8) εβδομάδες μελέτης, στις οποίες αντιστοιχούσαν οκτώ κεφάλαια.

και οι παραδοσιακές διδακτικές μέθοδοι αναθεωρούνται. Στο κέντρο του μαθησιακού περιβάλλοντος βρίσκεται πλέον ο μαθητής. Ο εκπαιδευτικός από απλός και μοναδικός φορέας της γνώσης γίνεται συνεργάτης σύμβουλος και οργανωτής της στη διαδικασία της μάθησης. Η εφαρμογή μεθόδων Σύγχρονης και Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης κυριαρχεί σ' αυτό το θεματικό πεδίο.

3. Ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη της μάθησης: Η γνώση των γνωστικών δυνατοτήτων και γενικότερα της ψυχολογίας των μαθητών πρέπει να θεωρείται ως μία βασική προϋπόθεση επιτυχίας του διδακτικού έργου. Αυτό σημαίνει ότι το αναπτυξιακό επίπεδο του μαθητή και ο βαθμός ετοιμότητάς του συνιστούν το βασικό κριτήριο επιλογής όχι μόνο της ύλης αλλά και των τρόπων μεθόδευσης της διδασκαλίας. Ο μαθητής κυριαρχείται από ορισμένες ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες οι οποίες επίμονα ζητούν την πλήρωσή τους. Χαρακτηριστική είναι, η συγκρότηση θετικής και ισορροπημένης αυτοαντίληψης, καθώς αγωνίζεται να αφομοιώσει λειτουργικά στο εγώ του τις νέες εμπειρίες, που προέρχονται από τις αλληλεπιδράσεις του με το κοινωνικό περιβάλλον και τις ποικίλες ψυχοσωματικές του αλλαγές. Η επίδωξη ακόμη ανεξαρτησίας και αυτονομίας εκδηλώνεται με τη μορφή της αμφισβήτησης και της μαχητικής διαφωνίας με το υφιστάμενο κοινωνικό, πολιτικό και θρησκευτικό περιβάλλον. Η συμπεριφορά αυτή πρέπει αρχικά να ερμηνεύεται ως ένα φυσιολογικό φαινόμενο και όχι ως εχθρική στάση (Βασιλόπουλος, 1991).
4. Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης: Η επιμόρφωση σε θέματα διοίκησης συμβάλλει θετικά στην επίλυση προβλημάτων άμεσα και αποτελεσματικά. Η εισαγωγή νέων γνωστικών αντικειμένων, η σχέση των σχολικών μονάδων με την οργανωμένη τοπική κοινωνία και άλλους φορείς, η οργανωτική πολυπλοκότητα των σχολικών μονάδων καθιστούν αυξανόμενη την ανάγκη της επιμόρφωσης σε θέματα διοίκησης της εκπαίδευσης.

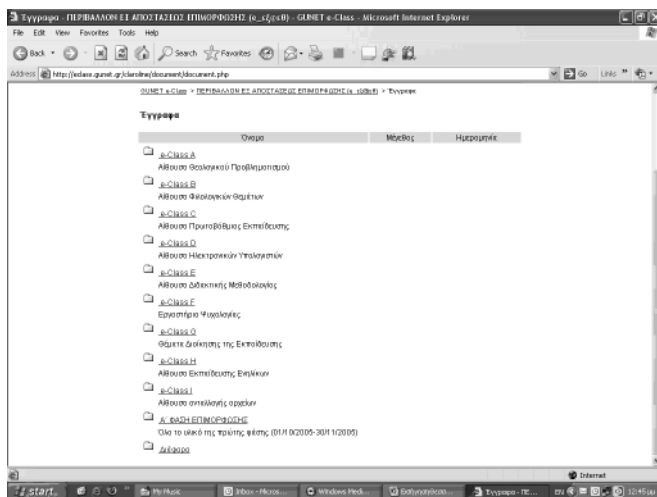
Το πρόγραμμα υποστηρίχθηκε από μία σειρά Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων, σκοπός των οποίων δεν ήταν η πραγματοποίηση συμπληρωματικών μαθημάτων. Ωστόσο, στη διάρκειά τους δόθηκαν πληροφορίες και επεξηγήσεις, έγινε επεξεργασία απόψεων, προγραμματισμός εκπαιδευτικών δράσεων και συζήτηση με τους υπεύθυνους των Θεματικών Ενοτήτων.

Οι συμμετέχοντες στο επιμορφωτικό πρόγραμμα αξιολόγησαν το πρόγραμμα απαντώντας σε ένα ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, έτσι ώστε να εκτιμηθεί η ανάγκη για αναπροσαρμογή ή συμπλήρωσή του με βάση τις γενικές αρχές που διέπουν τη δημιουργία επιμορφωτικού υλικού στην Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Για τη συμμετοχή τους έλαβαν πιστοποιητικό συμμετοχής και παρακολούθησης του εξ αποστάσεως επιμορφωτικού προγράμματος.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Από το Φεβρουάριο του 2006, ξεκίνησε η δεύτερη φάση του προγράμματος. Το Περιβάλλον εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, λειτουργεί πλέον σε συνεχή βάση ως ένας υποστηρικτικός μηχανισμός της επιμόρφωσης και της επικοινωνίας των εκπαιδευτικών. Η βασική δομή πλέον της επιμόρφωσης στηρίζεται στην ύπαρξη μιας σειράς ηλεκτρονικών τάξεων. Κάθε τάξη αφορά ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, ενώ οι χρήστες του προγράμματος έχουν τη δυνατότητα της ελεύθερης πρόσβασης και περιήγησης στις ηλεκτρονικές αίθουσες με βάση

βέβαια τις ιδιαίτερες κλίσεις τους. Οι ηλεκτρονικές αίθουσες είναι: Αίθουσα Θεολογικού Προβληματισμού, Αίθουσα Φιλολογικών Θεμάτων, Αίθουσα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, Αίθουσα Διδακτικής Μεθοδολογίας, Εργαστήριο Ψυχολογίας, Θέματα Διοίκησης της Εκπαίδευσης, Αίθουσα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αίθουσα ανταλλαγής αρχείων (Εικόνα 2).

Εικόνα 2. Εμφάνιση της σελίδας πρόσβασης στις ηλεκτρονικές αίθουσες.

ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση οι σπουδαστές μελετούν και μαθαίνουν μόνοι τους και συνεπώς εξαρτώνται από το εκπαιδευτικό υλικό σε μεγάλο βαθμό. Η σημασία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού στην διαδικασία της ΑεξΑΕ οφείλεται στο γεγονός ότι στην πράξη ο εκπαιδευόμενος καλείται μέσω κυρίως του υλικού αυτού να κατακτήσει την πρόσβαση στη γνώση. Έτσι το έντυπο υλικό της ΑεξΑΕ οφείλει να ενσωματώνει ρόλους και διαδικασίες που, στα πλαίσια των συμβατικών εκπαιδευτικών συστημάτων, διεκπεραιώνονται από τους διδάσκοντες (Βεργίδης, κ.α. 1998).

Η συγγραφή του έντυπου επιμορφωτικού υλικού έγινε στη βάση των ιδιαίτερων απαιτήσεων παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού στην ΑεξΑΕ βασικότερη από τις οποίες είναι να μπορούν να μαθαίνουν οι σπουδαστές απ' αυτό με όσο γίνεται λιγότερη βοήθεια από τους διδάσκοντες (Ματραλής, 1998). Εμπειρέχει δηλαδή, τα κατάλληλα στοιχεία που εξασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό διδακτικές λειτουργίες όπως η καθοδήγηση του σπουδαστή στη μελέτη του, η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης με το υλικό, οι επεξηγήσεις, η αξιολόγηση και η ενθάρρυνση. Οι απαιτήσεις αυτές υπαγορεύουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού, στα οποία περιλαμβάνονται ακόμη συμβουλές για τη μελέτη, καθορισμός στόχων στην αρχή και σύνοψη στο τέλος κάθε ενότητας, παραδείγματα, δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, δραστηριότητες με στόχο τον προβληματισμό και την εμβάθυνση, κατατμημένη παρουσίαση της ύλης, απλή γλώσσα και φιλικό ύφος (Χοντολίδου, 1999).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αναγνωρίζεται ως αυτονόητο και αναπόσπαστο μέρος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Οι λόγοι που οδηγούν στην επιτάχυνση της οργάνωσης της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών συνδέονται με τις ταχύτερες επιστημονικές εξελίξεις και τη συνακόλουθη απαξίωση των γνώσεων που επιφέρουν, καθώς και με τις διάφορες εκπαιδευτικές και κοινωνικές αλλαγές και απαιτούν από τον εκπαιδευτικό διαρκή επιστημονική ενημέρωση και αντίστοιχη επαγγελματική ευαισθητοποίηση.

Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι συμμετείχαν στην επιμόρφωση έδειξαν να εξοικειώνονται εύκολα στη διαδικασία της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης. Ορισμένοι, βέβαια, ιδιαίτερα στην αρχή έδειξαν να είναι διστακτικοί σε ότι αφορά την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εφαρμογών του περιβάλλοντος επιμόρφωσης (συμμετοχή σε συζητήσεις, ομάδες εργασίας, ασκήσεις κ.λ.π.). Ίσως ο παράγοντας του άγχους σε ότι αφορά στη χρήση της τεχνολογίας, αλλά και στην εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μάθησης να ήταν καθοριστικός. Σημαντικά, ωστόσο, βοήθησε το γεγονός ότι οι περισσότεροι είχαν μία ικανοποιητική σχέση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ενώ παράλληλα υπήρξε και σημαντική υποστήριξη από τους διδάσκοντες.

Κατά τη μελέτη του έντυπου υλικού οι εκπαιδευτικοί συνάντησαν πολλές δραστηριότητες με αρκετές μελέτες περίπτωσης. Πρόκειται για μορφές πρακτικής άσκησης στις οποίες ένα πραγματικό ή υποθετικό παράδειγμα, το οποίο αντανακλά μία ευρύτερη κατάσταση, παρουσιάζεται με σκοπό να αναλυθεί και να διερευνηθούν οι εναλλακτικές λύσεις που προτείνονται.

Η εκπαιδευτική αυτή πρακτική είχε μεγάλη επιτυχία, καθώς προσέλκυσε το ενδιαφέρον και ώθησε τους εκπαιδευτικούς σε ανάληψη πρωτοβουλιών με στόχο την επίλυση προβλημάτων. Βοήθησε στην εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων που είχαν αποκτηθεί, ενώ συνέβαλε στην υποκίνηση των συμμετεχόντων. Είναι μία μέθοδος η οποία μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται καθώς προσφέρει τη δυνατότητα στους διδασκόμενους να διεισδύσουν σε ένα πρόβλημα μέσα από την πράξη παρά μέσα από την ακρόαση.

Είναι σημαντικό στην καθημερινή λειτουργία του σχολείου να έχουν οι εκπαιδευτικοί μία συνεχή υποστήριξη μέσα από την οποία θα είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν μία σειρά από θέματα που αφορούν τη μεθόδευση της διδασκαλίας, αλλά και προβλήματα που συνδέονται με τη διαχείριση της σχολικής τάξης (μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες ή προβλήματα συμπεριφοράς). Σημαντική είναι, βέβαια, και η καθημερινή υποστήριξη που μπορεί να προσφέρει ένα παρόμοιο περιβάλλον εξ αποστάσεως επιμόρφωσης και σε περιόδους εκπαιδευτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων, όπως η τρέχουσα εκπαιδευτική περίοδος με την εφαρμογή του νέου διαθεματικού ενιαίου πλαισίου σπουδών, την αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων και την κυκλοφορία των νέων βιβλίων του γυμνασίου (σχ. έτος 2006-2007).

Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στη διαδικασία της επιμόρφωσης μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα αποτελεσματική. Παρά το γεγονός ότι δεν διαθέτει τα πλεονεκτήματα της παραδοσιακής διδασκαλίας σε ότι αφορά την αμεσότητα και την αυθεντικότητα της επικοινωνίας διδασκόντων και διδασκόμενων, εμφανίζει σοβαρά πλεονεκτήματα τα οποία αν συνδυαστούν κατάλληλα με τους παραδοσιακούς τρόπους εκπαίδευσης μπορούν να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα.

Από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε μεταξύ των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, απορρέει η ανάγκη δημιουργίας και εφαρμογής ενός μοντέλου διαρκούς και συστηματικής εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, καθώς και η πεποίθηση ότι αυτό μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά και αποφασιστικά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Mager R. (1985) “Διδακτικοί στόχοι και διδασκαλία”, Μετάφραση εκδ. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Whipple, W.R. (1987). Collaborative learning: recognising it when we see it. Bulletin of the American Association for Higher Education 40(2) 3-7.
- Αθανασούλα Ρέπα, Α., Κουτούζης, Μ., Μαυρογιώργος, Γ., Νιτσόπουλος, Β., Χαλκιώτης, Δ., ( ) “Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων” Τόμος Α΄, Πάτρα, Ε.Α.Π.
- Βασιλόπουλος, Χ., (1991) “Διδακτική των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση” Θεσσαλονίκη, Κυριακίδη.
- Βεργίδη, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ., (1998) “Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες” Τόμος Α΄, Πάτρα, Ε.Α.Π. Μαυρογιώργος, Γ., (1993) «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Το Υπουργείο Παιδείας και η Ομάδα Εργασίας» περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 46, 1989., Επιτέλους Επιμόρφωση σε Πανεπιστημιακά Επιμορφωτικά Κέντρα, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 72,
- Γεωργιάδη, Ε., Μπάρλου, Α., Κορδούλης, Χ., (2003) “Σύγκριση Κόστους της εξ Αποστάσεως και της Παραδοσιακής Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα” σ.119 – 128 στο Λιοναράκης Α. (επιμ.) Πρακτικά Εισηγήσεων: 2Ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πάτρα, 27, 28-30 Μαρτίου 2003, Εκδ. Προπομπός.
- Κόκκος, Α., Λιοναράκης, Α., Ματραλής Χ., Παναγιωτακόπουλος, Χ., (1998) “Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες” Πάτρα, Ε.Α.Π.
- Ματραλής, Χ., (1998) “Εκπαίδευση από Απόσταση” στο Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος Α΄, Πάτρα, ΕΑΠ.
- Παπαδούρης, Π., (2001) “Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Μια μελέτη περίπτωσης.” 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πάτρα 25-27 Μαΐου 2001
- Χοντολίδου, Ε., (1999) “Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας: Γλωσσικός Υπολογιστής” Τόμος 1 Τεύχος 1:115-118, Αθήνα.